

Øyvind Ravna
Gunnar Ketil Eriksen

Allmenningsretten i Norge

ulike regler for like arealer

Øyvind Ravna og Gunnar Eriksen

Allmenningsretten i Norge

– ulike regler for like arealer

ÇAPPELEN DAMM AKADEMISK

Forord

Denne boka er blitt til som et resultat av det forskningsrådfinansierte prosjektet *Forvaltning av land og naturressurser i Sápmi* (Governance of Land and Natural Resources in Sápmi), forkortet GoSápmi. Prosjektets overordnede mål er å analysere og utrede modeller for forvaltning av land og naturressurser i de tradisjonelle samiske områdene i Norge. En del av grunnlagsarbeidet for denne forskningen har vært å kartlegge de ulike rettslige ordningene for forvaltning av offentlig eide utmarksområder innenfor det som kan karakteriseres som tradisjonelle samiske bruksområder (og som i stor grad sammenfaller med det samiske reinbeiteområdet i Norge), altså store deler av Nord- og Midt-Norge.

Denne kartleggingen har ikke bare akademisk interesse som et grunnlag for videre forskning. Gjennom å beskrive og drøfte de ulike forvaltningsordningene, herunder hvilke rettigheter befolkningen i allmeningsområdene har til bruk, og til å delta i forvaltningen av dem, vil boka være et nyttig oppslagsverk for dem som jobber med allmenings- og naturressursforvaltning i Norge, så vel som andre som søker å sette seg inn i de aktuelle forvaltningsordningene, langt ut over det som gjelder samiske forhold og rettigheter.

Boka avdekker dels overraskende forhold eller funn med hensyn til hvor store geografiske forskjeller det er i bygdefolks muligheter til å kunne delta i forvaltningen av egen utmark, herunder også de store forskjellene i hvordan inntektene fra utmarka forvaltes og distribueres.

Takk til konsernadvokat i Statskog Rune Trana, direktør i Finnmarks-eiendommen Jan Olli, leder av utmarksavdelingen i Finnmarkseiendommen Einar Asbjørnsen, daglig leder av Norges Fjellstyresamband

Jan Borgenes, rådgiver for jakt, fiske og friluftsliv i Norges Fjellstyresamband Torgeir Lande og seniorrådgiver i Norske Reindriftssamers Landsforbund Randi Skum for gjennomlesning og mange nyttige merknader og innspill. Takk også til stipendiatene Adrian Nystø Mikkelsen og Niklas Jonsson for inspirasjon og nyttige samtaler, til Norges forskningsråd, som har bevilget midler til forskningsprosjektet GoSápmi og dermed til deler av det arbeidet som presenteres her, og til Det juridiske fakultet, Norges arktiske universitet, for støtte og fine arbeidsforhold. Takk også til Hans Andreas Tvedt og Cappelen Damm som har funnet det interessant å gi ut denne boka.

Takk også til familie og våre kjære koner for forståelse og tålmodighet når kvelder, helger og feriedager er benyttet til arbeid med denne boka.

UiT – Norges arktiske universitet, Tromsø, 16. januar 2023

Øyvind Ravna

Gunnar Ketil Eriksen

Innhold

Forord	5
Kapittel 1	
Innledning	13
1.1 Bakgrunn og tema	13
1.2 Målsettingen med boka	17
1.3 Metodisk tilnærming	18
Kapittel 2	
Allmennings- og allmenningsliknende rettigheter i Norge – en oversikt	21
2.1 Statsallmenningene.....	21
2.1.1 Beskrivelse i ord og tall.....	21
2.1.2 Statskog SF.....	23
2.1.3 Historisk utvikling av allmenningsretten.....	25
2.1.4 Rettsavklaring gjennom Høyfjellskommisjonen.....	30
2.1.5 Fjellova	31
2.1.6 Rettspraksis om allmenningsrett fra Trøndelag	33
2.1.7 Allmenningsretten.....	36
2.1.8 Forslaget til ny fjellov i NOU 2018: 11	37
2.1.9 Særlig om hensynet til samisk reindrift i forslaget til ny fjellov	39
2.2 Bygdeallmenningene	41
2.2.1 Beskrivelse i ord og tall.....	41
2.2.2 Historisk utvikling av bygdeallmenningene.....	44

2.2.3	Forskjellen mellom statsallmenninger, bygde- og privatallmenninger og utmarkssameier	44
2.3	Statsgrunnen i Nordland og Troms	47
2.3.1	Beskrivelse i ord og tall.....	47
2.3.2	Historisk utvikling av allmenningsretten i Nordland og Troms	49
2.3.3	Rettsavklaring gjennom Utmarkskommisjonen for Nordland og Troms	54
2.3.4	Samerettsutvalgets forslag om Hålogalandsallmenningen	62
2.3.5	Revisjon av fjellova og ny debatt.....	64
2.3.6	Rettstvisten om hvorvidt fjellova kan gjøres gjeldende i Nordland og Troms	66
2.4	Finnmarkseiendommen	67
2.4.1	Beskrivelse i ord og tall.....	67
2.4.2	Historisk utvikling og oppfatningene om statens eiendomsrett.....	70
2.4.3	Finnmarksloven	75
2.4.4	Rettskartleggingen gjennom Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark.....	79
2.5	Kort om reindriftsretten og reindriftsforvaltningen	84
2.5.1	Historie.....	84
2.5.2	Dagens forvaltning	87
2.6	Kort om allemannsretten	90
Kapittel 3		
Forvaltningsmodell, formål, styring og hensynet til samisk kultur		
3.1	Statsallmenningene	92
3.1.1	Styre og forvaltningsmodell.....	92
3.1.2	Fjellovas formål.....	95
3.1.3	Hensynet til samisk kultur, næringer mm.....	96
3.2	Statsgrunnen i Nordland og Troms	100
3.2.1	Styre og forvaltningsmodell.....	100
3.2.2	Formål for forvaltningen	100

3.2.3	Hensynet til samisk kultur, næringer mm.....	101
3.2.4	Det gjenoppnevnte Samerettsutvalgets forslag	105
3.3	Finnmarkseiendommen	108
3.3.1	Styre og forvaltningsmodell.....	108
3.3.2	Formål for forvaltningen – hensynet til samisk kultur, næringer mm.....	111
3.3.3	Kort om Samerettsutvalgets ikke-vedtatte forslag for Finnmark	115

Kapittel 4

Jakt og innlandsfiske	118	
4.1 Statsallmenningene.....	118	
4.1.1	Formål og rettsgrunnlag.....	118
4.1.2	Småviltjakt.....	120
4.1.3	Storviltjakt.....	122
4.1.4	Fiske.....	124
4.1.5	Økonomiforvaltningen	125
4.2 Statsgrunnen i Nordland og Troms.....	127	
4.2.1	Formål.....	127
4.2.2	Småviltjakt.....	128
4.2.3	Storviltjakt.....	130
4.2.4	Fiske.....	131
4.2.5	Økonomiforvaltning	132
4.2.6	Det gjenoppnevnte Samerettsutvalget forslag	135
4.3 Finnmarkseiendommen	139	
4.3.1	Småviltjakt.....	139
4.3.2	Storviltjakt.....	142
4.3.3	Fiske i ferskvann.....	144
4.3.4	Lokal forvaltning av småviltjakt, innlandsfiske og fiske i vassdrag med anadrome laksefisk.....	146
4.3.5	Økonomiforvaltning	148

Kapittel 5

Jordbruksrelaterte rettigheter	153
5.1 Statsallmenningene.....	153
5.1.1 Hensyn	153
5.1.2 Beiterett for bufe.....	154
5.1.3 Rett til seter.....	155
5.1.4 Erverv av jord til jordbruksformål	156
5.1.5 Skogforvaltningen i statsallmenningene.....	158
5.2 Statsgrunnen i Nordland og Troms.....	161
5.2.1 Hensyn	161
5.2.2 Beiterett for bufe.....	162
5.2.3 Rett til seter.....	162
5.2.4 Erverv av jord til jordbruksformål	163
5.2.5 Rett til hogst og trevirke.....	165
5.2.6 Forslaget fra det gjenoppnevnte Samerettsutvalget.....	166
5.3 Finnmarkseiendommen	169
5.3.1 Hensynet til jordbruket	169
5.3.2 Beiterett for bufe.....	170
5.3.3 Erverv av jord til jordbruksformål	172
5.3.4 Rett til hogst og trevirke.....	178
5.3.5 Eldre finnmarkslovgivning; Statskog SF og Jordsalgsstyret.....	178

Kapittel 6

Endret bruk av utmark inkludert industrielle inngrep	182
6.1 Statsallmenninger.....	182
6.1.1 Endret bruk av utmark	182
6.1.2 Fordeling av vederlag ved inngrep og endret bruk av allmenningen.....	184
6.2 Statsgrunnen i Nordland og Troms.....	187
6.2.1 Endret bruk av utmark	187
6.2.2 Disponering av vederlag ved endret bruk av allmenningen.....	188
6.3 Finnmarkseiendommen	189
6.3.1 Endret bruk av utmark	189

6.3.2	Sametingets retningslinjer for endret bruk av utmark	190
6.3.3	Disponering av vederlag for endret bruk av utmark i allmenningen.....	194
6.4	Terskelen for inngrep i naturgrunnet for samisk kultur	196
6.4.1	FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27	196
6.4.2	Terskelen for inngrep – utbytte av kulturforankret næring	198
6.4.3	Konsultasjoner, deltakelse og samtykke	200
6.4.4	Ikke rom for forholdsmessighetsvurderinger	201
6.4.5	Avbøtende tiltak må være kulturtilpassede	202
6.4.6	Lærdommen fra Fosen-saken.....	203
6.5	Ekspropriasjon, avgift til grunneier og urfolksvederlag.....	204
6.5.1	Ekspropriasjon.....	204
6.5.2	Grunneieravgift og urfolksvederlag	205
Kapittel 7		
Oppsummering og konklusjon		
		207
7.1	Generelt	207
7.2	Økonomiforvaltning.....	213
7.3	Hensyn til samisk kultur og samisk deltakelse i forvaltningen	215
7.4	Avslutning.....	218
Referanser		
		220
Litteratur.....		220
Offentlige dokumenter, utredninger, forarbeider etc.		222
Brev m.m.		226
Personlige meddelelser		226
Lover		227
Forskrifter		233
Internasjonale konvensjoner		234
Nasjonale rettsavgjørelser		235
Internasjonale avgjørelser		236
Stikkord		
		237

1

Innledning

1.1 Bakgrunn og tema

Fjell, vidder og skogstrekninger – områder som i lovgivningen går under betegnelsen utmark – har stor betydning for folk i Norge, både i næringssammenheng og for rekreasjon og trivsel. I en noe større sammenheng kan det sies at disse områdene, med sine dalfører, innsjøer, myrer og elver, utgjør en del av både det norske, det samiske og det kvenske folkets identitet og historie. Uansett hvilken merkelapp vi setter på utmarka, kan vi slå fast at den har uvurderlig betydning for befolkningen i Norge. Store deler av denne utmarka er i offentlig eie, hvor hjemmelshavere i all hovedsak er enten det statlige eiendomsforetaket Statskog SF eller Finnmarkseiendommen.

Selv om bare en del av dette store området, som samlet utgjør om lag 100 000 km² eller drøyt 30 prosent av det norske fastlandsarealet, formelt sett er betegnet og forvaltet etter allmenningslovgivningen, betraktes det hele som allmenning i vid forstand. For en nærmere presisering kan det fortsatt vises til til Kjell Meinich Olsens gamle definisjon: «[v]ed almenning forstaar jeg en strekning, hvor et eller flere bygdelag i kraft av loven har bruksret»,¹ selv om forankringen til loven nok

---

1 K. Meinich Olsen, *Norsk almenningsret*, Gyldendal 1928, s. 220.

med fordel kunne vært endret til «alders tids bruk». Dette er foreløpig ikke det sentrale for oss, det viktige her er at bruksretten er det fremtredende, og at den ligger til bygdene. I så måte er Sverre Tønnesens definisjon i *Retten til jorden i Finnmark* vel så relevant. Han beskriver allmenning som områder ingen privatperson eier, men hvor bygdefolk har rettigheter ut fra alders tids bruk.²

Allmenningsforvaltningen bygger på at bruk og nærhet til ressursene skaper rett, og at verdiene disse ressursene danner, skal gå tilbake til lokalsamfunnet.³ Allmenningene skal heller ikke være en til kilde til inntekt for staten.⁴

Til tross for likhet i karakteristikk, eiertilknytning og rettsforhold er de store utmarksstrekningene i det langstrakte landet vårt forvaltet etter svært ulik lovgivning.

I Midt- og Sør-Norge er statens fjell- og utmarksstrekninger definert som statsallmenninger av statens myndigheter, hvor allmenningene er forvaltet etter fjellova og lov om skogsdrift i statsallmenningene.⁵ Dette innebærer at forvaltningen er delt mellom staten og lokalbefolkningen: De lokalt oppnevnte fjellstyrene og allmenningsstyrene forvalter de fornybare ressursene, mens staten forvalter grunnen. Fjellstyrene oppnevnes av kommunene der den statlig eide utmarka ligger, noe som betyr at lokalsamfunnet via fjellstyrene får stor innflytelse på forvaltningen, eksempelvis av jakt og fiske. Likeledes er jordbrukernes spesi- fikke rettigheter til beite, trevirke og setring grunnet i alders tids bruk sikret gjennom fjellova og lov om skogsdrift i statsallmenningene.

Også i Nordland og Troms eier Statskog SF store utmarksstrekninger, tidvis kategorisert som enten opprinnelig eller innkjøpt statsgrunn. I motsetning til statsgrunnen lenger sør er den ikke forvaltet etter en egen lov. Selv om Utmarkskommisjonen for Nordland og Troms for Skjer-

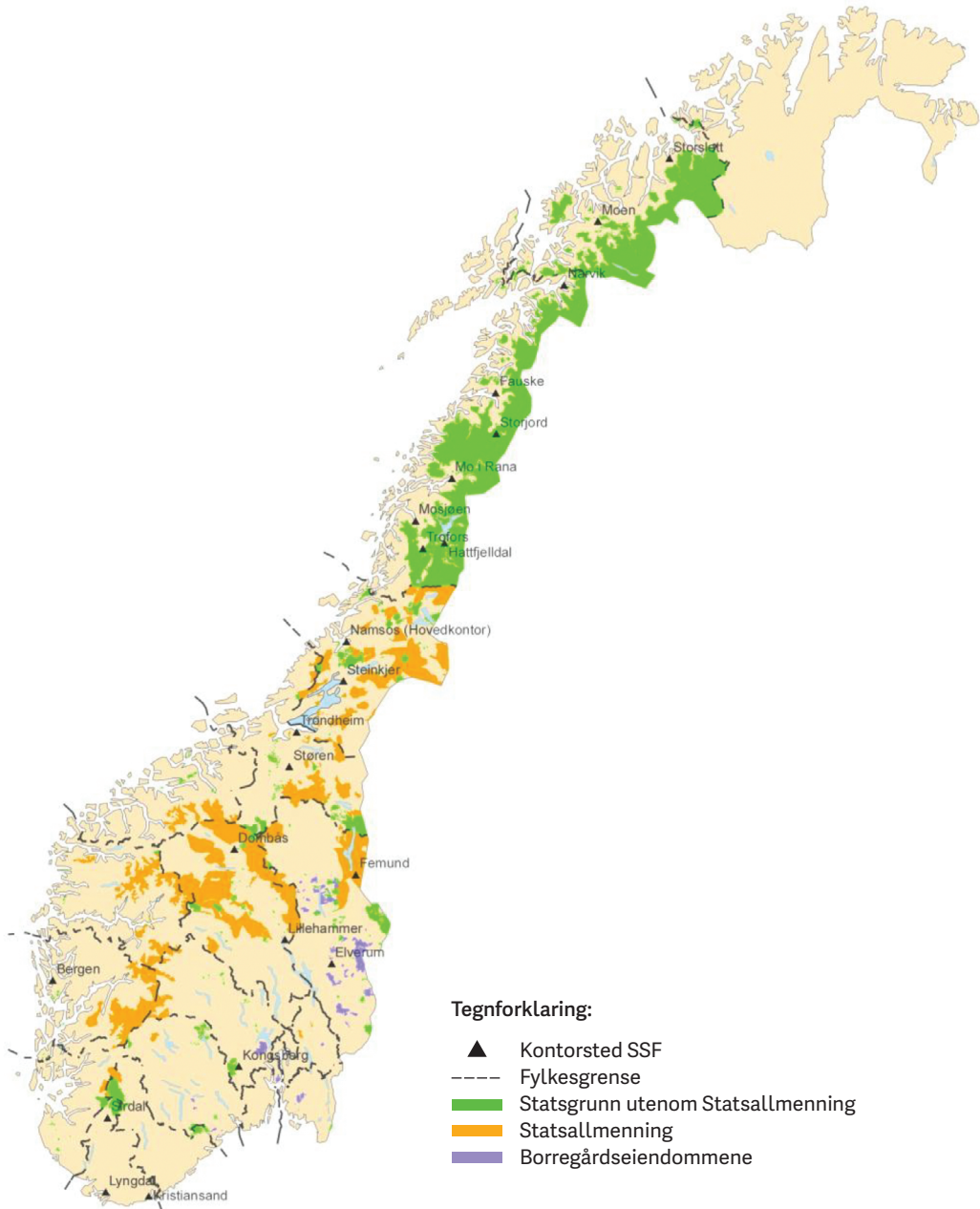
---

2 Sverre Tønnesen, *Retten til jorden i Finnmark – Rettsreglene om den såkalte 'Statens umatrikulerte grunn' – en undersøkelse med særlig sikte på samenes rettigheter*, Universitetsforlaget, Bergen 1972, s. 11 og 312.

3 Ot.prp. nr. 32 (1973–74) *Om lov om utnyttning av rettar og lunnande m.m. i statsallmenningane (fjellova)*, s. 5.

4 Ot.prp. nr. 32 (1973–74), s. 27.

5 Lov 6. juni 1975 nr. 31 om utnyttning av rettar og lunnande m.m. i statsallmenningane (fjellova) og lov 19. juni 1992 nr. 60 om skogsdrift m.v. i statsallmenningene.

Statsallmenninger og annen statseid utmark. Den tidligere umatrikulerte grunnen i Finnmark er eid av Finnmarkseiendommen (FeFo). Kart: Statskog

Oversikt over arealene i statsallmenninger, annen statseid utmark, bygdeallmenninger og Finnmarkseiendommen (FeFo).

Område	Areal km ²	Produktiv skog km ²
Statsallmenninger forvaltet etter fjellova	26 200	1 700
Annen statsgrunn i Sør-Norge	5 200	--
Bygdeallmenninger (i Sør-Norge)	7 500	2 000
Statsgrunn i Nordland og Troms	26 300	1 200
Finnmarkseiendommen	46 000 (ca.)	600

stadfeltet kom til at statens grunn i disse områdene er statsallmenning,⁶ erkjenner ikke staten at kommunene skal kunne opprette fjellstyrer, og at lokalbefolkningen skal kunne ta del i forvaltningen av utmarka. De to store utmarks kommunene Bardu og Beiarn har likevel tatt initiativ til å opprette fjellstyrer i sine respektive kommuner. Spørsmålet om dette, som også vil bidra til å avklare spørsmålet om fremtidig forvaltning, er nå brakt inn for domstolene.⁷

I Finnmark forvaltes det aller meste av utmarka av Finnmarkseiendommen med hjemmel i Finnmarksloven.⁸ Finnmarkseiendommen, som representerer Finnmarks befolkning, forvalter grunn og rettigheter i Finnmark gjennom ett enhetlig styre. Dette skjer uten vesentlig lokal involvering i beslutnings- og forvaltningsprosessene. Styret oppnevnes av Finnmark fylkesting og Sametinget i fellesskap.

I Sør-Norge er det også bygdeallmenninger som forvaltes etter bygdeallmenningsloven.⁹ De sentrale allmenningsområdene er Østlandet og Midt-Norge, hvor vi finner bygdeallmenninger på Romerike, Hadeland, Toten, Hedmarken, Gudbrandsdalen og i Trøndelag. Det fin-

6 UNT-1987-3, jf. også UNT-1987-6-7 (Nordreisa-Kvænangen), hvor det samme ble lagt til grunn.

7 Hålogaland lagmannsrett, kjennelse 7. februar 2022 (LH-2021-167591) og Høyesteretts ankeutvalg kjennelse 14. juni 2022 (HR-2022-1161-U), jf. punkt 2.3.6 nedenfor.

8 Lov 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark (Finnmarksloven).

9 Lov 19. juni 1992 nr. 59 om bygdeallmenninger (bygdeallmenningsloven).

nes også mindre bygdeallmenninger andre steder i landet, særlig på Vestlandet. Bygdeallmenningene har ikke en statlig eller offentlig eier, men eies av et flertall av de allmenningsberettigede i fellesskap. Følgelig har også de lokale eierne og brukerne stor innflytelse på forvaltningen av utmarksressursene. Bygdeallmenningene vil bare i liten grad bli behandlet i denne boka.

1.2 Målsettingen med boka

Denne boka omhandler forvaltningen av utmarks- eller allmenningsområder det offentlige har hjemmel til i Norge.¹⁰ Målsettingen er å beskrive og undersøke eksisterende ordninger for forvaltningen av disse områdene, nærmere bestemt *statsallmenninger forvaltet etter fjellova og lov om skogsdrift i statsallmenningene, statsgrunnen (eller statsallmenningene) i Nordland og Troms og Finnmarkseiendommen*. Sistnevnte er tidvis omtalt som Finnmarksallmenningen.¹¹

Herunder beskrives også historikk, bruksrettigheter og eiendomsforhold. Vi vil også kort omtale *bygdeallmenningene* samt forslaget til det gjenoppnevnte Samerettsutvalget om en *Hålogalandsallmenning*. Også forvaltningen av den samiske reindriften i Norge beskrives kort.

Vi har ikke til hensikt å gå i dybden på spesifikke allmenningsrettslige problemstillinger i Sør-Norge,¹² men derimot å se på likheter og ulikheter i forvaltningen av allmenningsgrunnen i Midt- og Nord-Norge.

Bakgrunnen for denne boka er forskningsprosjektet *Forvaltning av land og naturressurser i Sápmi* (Governance of Land and Natural Resour-

10 Vi har valgt formuleringen «hjemmel til», da eiendomsretten for deler av dette området, fortrinnsvis i Finnmark, ennå ikke er avklart. Med «det offentlige» menes det her Statskog SF og Finnmarkseiendommen.

11 Tønnesen, *Retten til jorden i Finnmark*, 1972, s. 2 og Samerettsutvalgets rettsgruppe, som i NOU 1993: 34, s. 322 konkluderer med at «det kan ikke gis et entydig svar på spørsmålet om det i dag etter en sammenlikning med allmenningene i Sør-Norge og en sammenfattende vurdering, er riktig å betegne statsgrunnen i Finnmark som en form for allmenning. Antagelig vil det likevel [...] være nærliggende å tale om en allmenning av helt spesiell karakter. Av betegnelsen allmenning i seg selv, kan det imidlertid ikke trekkes bestemte konklusjoner med hensyn til bruksrettigheter for befolkningen».

12 For dette formålet er annen litteratur, slik som Thor Falkanger, *Allmenningsrett*, Oslo 2009, mer egnet.

ces in Sápmi), forkortet GoSápmi. Vår målsetting om å beskrive og undersøke eksisterende forvaltningsordninger for offentlig eid utmark i Norge må ses i sammenheng med forskningsprosjektets mål om å analysere og utrede modeller for forvaltning av land og naturressurser i de tradisjonelle samiske områdene i Norge, herunder i hvilken grad samisk kultur, tradisjoner og rettsoppfatninger vektlegges i forvaltningen. Derigjennom vil boka også kunne bidra til å forklare historiske forskjeller for de ulike ordningene og til å danne et grunnlag for videre forskning. Samtidig er siktemålet at den også skal kunne være et oppslagsverk for dem som søker kunnskap om de forskjellige ordningene som er etablert for å forvalte allmenninger i landet vårt.

1.3 Metodisk tilnærming

Vår målsetting om å beskrive og undersøke eksisterende ordninger for å forvalte offentlig eid utmark i Norge søkes gjort gjennom å sammenlikne gjeldende lovgivning for de forskjellige ordningene. Videre vil vi også sammenlikne de varierende forvaltningsordningene med de forslagene Samerettsutvalget fremmet angående Finnmark,¹³ de forslagene det gjenoppnevnte Samerettsutvalget fremmet angående statsgrunn i fylkene Nordland og Troms,¹⁴ og det forslaget Statsallmenningslovutvalet har fremmet når det gjelder statsallmenningene (sør for Nordland).¹⁵ For Finnmarks del vil vi også, når det gjelder jordbruksrelaterte rettigheter, kaste et blikk på tidligere lov- og eierregimer hvor Landbruks- og matdepartementet og senest Statskog SF var betraktet som grunneiere.

Folkerettslige regler som ILO-konvensjon nr. 169 og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) vil bli vurdert der det er naturlig.¹⁶

13 Forslaget til Samerettsutvalget (I) ble fremmet i NOU 1997: 4 *Naturgrunnlaget for samisk kultur*.

14 Samerettsutvalget ble oppnevnt av den norske regjeringen 10. oktober 1980 for å utrede samiske kulturelle og politiske rettigheter samt rettighetene knyttet til land, vann og ressurser i Finnmark. *Samerettsutvalget (II)* ble gjenoppnevnt 1. juni 2001 for å utrede samiske rettigheter knyttet til land og vann i Troms og sørover til Hedmark.

15 NOU 2018: 11 *Ny fjellov*.

16 Henholdsvis ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater (1989) og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (1966).

Utover lovgivning, lovutkast og lovforarbeider vil vi benytte relevant rettspraksis. I den grad det er hensiktsmessig (og den er tilgjengelig), vil vi også se hen til forvaltnings- og sedvanerettspraksis. Videre støtter vi oss på utredningen til det gjenoppnevnte Samerettsutvalget.¹⁷ For øvrig har selvsagt også Samerettsutvalgets mange utredninger av både juridisk og historisk art fra 1984 og fremover betydning som kilder.¹⁸

Kvalitative eller kvantitative intervju- eller spørreundersøkelser kunne ha bidratt til utfyllende informasjon om eksempelvis forvaltningspraksis og om rettsoppfatninger hos brukere og forvaltningsaktører. Tids- og omfangsmessige rammer for boka har imidlertid gjort at slike undersøkelser må utestå til senere forskning. For å beskrive den faktiske forvaltningen, har vi imidlertid støttet oss på dialog med sentrale aktører innen forvaltningsorganene.

Forvaltningen vil dermed bli sammenliknet ut fra dagens parallelle regimer og med framtidige foreslåtte ordninger. Vi har funnet det naturlig å starte med fjellovforvaltningen for statsallmenningene i Sør- og Midt-Norge da det er mest allmenningspraksis og lovhistorikk knyttet til denne. Deretter vil vi se på ordningen for Nordland og Troms, som ikke forvaltes etter en egen lov, før vi forflytter oss til Finnmark og den forholdsvis nylig vedtatte Finnmarksloven.

Mer konkret vil forvaltningsregimene bli vurdert ut fra:

1. lovgivningens formål, lokalbefolkningens plass i styreorganene og hensynene til samisk kultur, næringsliv (herunder reindrift) og samfunnsliv
2. forvaltning og tilgang til småviltjakt og innlandsfiske, herunder økonomiforvaltningen

---

17 NOU 2007: 13 *Den nye sameretten*. Av annen relevant forskning på området nevnes Marius Mathisen, *Allmenningsrett i Nord-Norge. I hvilken grad har lokalbefolkningen og de med opparbeidede bruksrettigheter rett til å delta i styring og forvaltning av utmark*, Masteroppgave i rettsvitenskap, UiT – Norges arktiske universitet 2018 og Øyvind Ravna, *Finnmarksloven – og retten til jorden i Finnmark*, Oslo 2013, s. 211–286.

18 Samerettsutvalget ble som vist i note 14 oppnevnt 10. oktober 1980. Samerettsutvalget (II) ble gjenoppnevnt ved kgl.res. av 1. juni 2001, og avsluttet sitt arbeid 3. desember 2007. Utvalget avgå rapporten NOU 2007: 13 *Den nye sameretten* i to bind, hvor det er rettsforholdene i områdene sør for Finnmark som står i fokus.